

Radića iz 1897. godine. Na taj se poziv među prvima javio virovski seljak Josip Tomec, te u nekoliko sljedećih godina u uredništvo Zbornika za narodni život i običaje Južnih Slavena poslao više od 650 stranica rukopisnog teksta. Radić (odnosno Dragutin Boranić) nažalost taj obiman rukopis nisu tada uspjeli objaviti, pa se on sada tiska nakon više od 120 godina.

Rukopis Josipa Tomeca pisan je iskreno i istinito, bez obzira što ovaj virovski seljak nije bio vičan pisanju. Tekst je višeslojan, te nema značenje samo za hrvatsku etnografiju, već osobito i za povijest hrvatskog jezika, te za povijest, ekonomsku povijest, ekohistoriju, geografiju i susjedne znanosti. Uz ostalo, Tomčev rukopis potvrđuje sraslost i čvrsti međuodnos života tadašnjih Virovaca i prirode. Poštivanje i simbioza čovjeka i okoliša izvire praktički iz svih opisa života i običaja iz toga vremena. Tako, primjerice, Tomec s mnogo ljubavi i poštovanja opisuje prirodu i narav oko čovjeka, tjelesni ustroj, floru i faunu (s posebnim osvrtom na Podravske pijeske), vjerovanja vezana uz prirodu i društvo, »suradnju« prirode i čovjeka u obradi zemlje i stvaranja osnovnih uvjeta za život. Stoga je ovaj u osnovi etnografski rukopis također važna građa i za ekonomske povjesničare i ekohistoričare, koji se bave Podravinom.

Na kraju svoje studije, akademik Dragutin Feletar ističe da »sada s odmakom od 120 godina, Tomčevo djelo postaje prvorazredan dokument o tradicijskom životu i običajima Virja i okolice. Njegovo objavljivanje značajan je doprinos hrvatskoj etnologiji, povijesti i jezikoslovlju. Taj je rukopis jedno od najvažnijih djela klasične etnologije o Virju, virovskom kraju i Podravini. Ovo djelo iskrenim sadržajem potvrđuje etnološke značajke i specifičnost identiteta povijesne Gornje hrvatske Podravine.«

Petra SOMEK

UNESCO – VODIČ KROZ SVJETSKU BAŠTINU, UR. PETRA SOMEK, MERIDIJANI, ZAGREB, 2021., 424. STR.

Izdavačka kuća Meridijani izdala je novi pregled svjetske kulturne i prirodne baštine, koja je pod zaštitom UNESCO-a. Urednica i koautorica je Petra Somek, dok su tekstove pisali i Branko Kladarin i Višnja Grbovac. Proslav ovom reprezentativnom izdanju napisala je Nina Obuljen Koržinek, ministrica kulture Hrvatske. Knjiga je bogato ilustrirana pomno biranim fotografijama, koje su najvećim dijelom snimili hrvatski autori.

Meridijani su 2013. tiskali monografiju »UNESCO – Sva blaga svijeta«, kada su prikazana 962 lokaliteta. S obzirom da je ova knjiga odavno rasprodana, novo izdanje sada je prikazalo svih 1121 lokaliteta svjetske kulturne i prirodne baštine. Osim toga je 869 lokaliteta kulturno-spomeničke baštine, ali i 213 spomenika prirode, te 39 dobara svjetske baštine koji imaju oba atributa. Treba naglasiti da je trenutno 53 lokaliteta upisano na listu ugrožene svjetske baštine, od kojih je i nekoliko spomenika prirode (zbog ratnih sukoba, ljudske nebrige i siromaštva).

Ovako okupljeni i opisani na jednom mjestu, spomenici kulture i prirode svijeta, impresivno svjedoče o nevjerojatnim prirodnim ljepotama Zemlje, ali i o nevjerojatnim rezultatima stvaralaštva ljudi kroz tisućljeća. Što je osobito važno – većina kulturnih dobara svjetske vrijednosti stvorena je u suglasju prirode i djelatnosti ljudi. Globalna svijest o potrebi popisivanja i zaštite svjetske kulturne i prirodne baštine, nažalost sazrela je razmjerno kasno – tek od Prvoga svjetskoga rata. Do praktične realizacije te zamisli došlo je znatno kasnije – tek od 1960-tih godina. U međuvremenu je ruinirano ili nestalo mnogo vrlo vrijednih spomenika kulture, a u trci za profitom i lagodnim životom čovjek je duboko narušio prirodnu ravnotežu i ugrozio opstanak najljepših kutaka prirodne baštine. To se osobito odnosi na razdoblje Drugoga svjetskoga rata i poraća, ali i na razdoblje (divlje) industrijalizacije druge polovice 20. stoljeća.

Svjetska savjest za zaštitu spomeničke i prirodne baštine, cjelovitije je došla do izražaja od 1960-tih godina, kada je UNESCO prikupio velike iznose novca za spašavanje spomenika Abu Simbela zbog izgradnje velikog umjetnog jezera HE Asuan na Nilu. Nakon toga je 1972. prihvaćena Konvencija o

čuvanju svjetske kulturne i prirodne baštine, koju su do danas potpisale 192 države svijeta (Hrvatska 1992.). Ova konvencija stupila je na snagu 1976., kada je osnovan Fond i Odbor za svjetsku baštinu, te se intenzivno započelo popisivanjem i zaštitom najvećih vrijednosti svjetske kulture i prirode.

Na temeljima programa i kriterija UNESCO-a u zadnjih pola stoljeća učinjen je golem napredak u zaštiti svjetske baštine. Što je osobito važno, u nominaciji, pa kasnije i u zaštiti, sudjeluju sve države svijeta, izgrađujući time svijest o vrijednostima kulturne baštine, ali i o prirodnim raritetima i sve većoj potrebi odanosti ideji o čuvanju prirodne ravnoteže, bez čega nema ni opstanka života ljudi na našoj planeti.

Listajući ovu začuđujuću knjigu budi se i naša svijest o čuvanju svjetske kulturne i prirodne baštine, ali i želja da ih osobno vidimo te konkretno pridoneseimo planetarnoj prirodnoj ravnoteži. I teritorijalno mala Hrvatska vrlo je važan kamenčić u popisu svjetske kulturne i prirodne baštine. U odnosu na površinu (i broj stanovnika) Hrvatska dapače pripada u sam svjetski vrh zaštićenih dobara iz popisa UNESCO-a. Uz nekoliko potencijalnih lokaliteta, u UNESCO-vom popisu nalazi se 7 spomenika kulture i prirode, te još tri koja dijelimo s okolnim zemljama. Svjetsku vrijednost prema tom popisu u Hrvatskoj imaju: Povijesni kompleks Splita i Dioklecijanove palače (proglašeno 1979.), Stari grad Dubrovnik (1979.), Nacionalni park Plitvička jezera (1979.), Kompleks Eufrazijeve bazilike u Poreču (1997.), Povijesni grad Trogir (1997.), Katedrala Sv. Jakova u Šibeniku (2000.), Starogradsko polje kod Starigrada na Hvaru (2008.), te Bukove prašume i bukove šume Karpata i ostalih regija Europe (2007., 2011., 2017.), Stećci – srednjovjekovni nadgrobnni spomenici (2016.) i Venecijanski obrambeni sustav 16. i 17. stoljeća (2017.).

Dragutin FELETAR

VJENCESLAV HEROUT, ŽELJKO KARLAULA, POVIJEST DARUVARA, UR. VLADIMIR STRUGAR, ZAVOD ZA ZNANSTVENOISTRAŽIVAČKI I UMJETNIČKI RAD HAZU U BJELOVARU, ZAGREB-BJELOVAR-DARUVAR, 2021., 516 STR.

Agilni Zavod HAZU u Bjelovaru izdao je temeljno djelo za bolje poznavanje povijesti jugoistočnog područja Bjelovarsko-bilogorske županije – »Povijest Daruvara«. Tako je, nakon Bjelovara i Grubišnog Polja, i treći grad ove Županije, Daruvar, dobio svoju povijest. Bjelovarski Zavod priprema još izdati i povijest Čazme i Garešnice. Autorski tim predvodio je dugogodišnji istraživač povijesti Daruvara, dr. sc. Vjenceslav Herout, a koautor je Željko Karaula, najplodniji bjelovarski povjesničar mlađe generacije. Suradnici su bili Mirjana Jakčin Ivančić, dr. sc. Goran Jakovljević i Zdravko Palavra. Odgovorni urednik je prof. dr. sc. Slobodan Kaštela (dosadašnji upravitelj bjelovarskog Zavoda HAZU); a izvršni urednik član suradnik HAZU, prof. dr. sc. Vladimir Strugar (Upravitelj Zavoda), recenzenti su bili akademik Dragutin Feletar i prof. dr. sc. Hrvoje Petrić, član suradnik HAZU.

U podnaslovu knjige navodi se: »Prapovijest-rimski temelji-naseljavanje-moderan grad«. Po toj, uglavnom kronološkoj metodi, sistematizirana je golema građa povijesti Daruvara i okolice. Prvo poglavlje razmjerno kratko i parcijalno razrađuje osnovne geografske značajke kraja, a analiza kretanja i strukture stanovništva gotovo je izostala. Sva ostala poglavlja temeljito su razrađena i predstavljaju dosad najobuhvatniju i historiografski najvrijedniju razradu povijesti toga staroga grada.

Uz predpovijesna arheološka nalazišta (ovdje se naseljenost može pratiti od šestog tisućljeća prije Krista), za nastanak i razvoj Daruvara presudno je bilo geotermalno ljekovito vrelo. U antičko doba tu nastaju znamenite rimske toplice Aquae Balissae, koje su praktički u kontinuitetu opstale sve do danas. S tim u vezi ovdje je život bujao i u ranome srednjem vijeku. Treće poglavlje obrađuje povijest Daruvara od kraja srednjega vijeka (početak 15. stoljeća) pa do kraja 17. baroknog stoljeća. Ranofeudalno razdoblje dalo je biljeg stvaranju feuda i srednjovjekovnih utvrda. U knjizi je poklonjena posebna pozornost razdoblju osmanskih osvajanja i vlasti.

Ekonomska i ekohistorija
Economic- and Ecohistory

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Journal for Economic History and Environmental History

Tema broja / Topic

Izabrani primjeri poplava u srednjoj i
jugoistočnoj Europi (19. – 21. stoljeće)
Selected examples of floods in central and southeast Europe
(19th-21st century)

Volumen XVII. / Broj 17
Zagreb – Samobor 2021.
ISSN 1845-5867
UDK 33 + 9 + 504.3

Nakladnici / Publishers:

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju
Society for Croatian Economic History and Environmental History
Ivana Lučića 3, HR – 10000 Zagreb
sites.google.com/site/ekoekohist/

Izdavačka kuća Meridijani
p.p. 132, 10430 Samobor
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321
e-mail: meridijani@meridijani.com
www.meridijani.com

Sunakladnik / Co-publisher:

Ekohistorijski laboratorij Centra za komparativnohistorijske i interkulturalne studije
Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
Ivana Lučića 3, 10000 Zagreb, Hrvatska
www.ffzg.unizg.hr; <http://ckhis.ffzg.unizg.hr/>

Glavni i odgovorni urednik / Editor-in-chief:

Hrvoje Petrić

Uredništvo / Editorial Staff:

Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Močanin,
Hrvoje Petrić, Drago Rokсандić, Mirela Slukan Altić, Ivica Šute, Žiga Zwitter

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board:

Drago Rokсандić – president/predsjednik (*Zagreb*), Daniel Barić (*Sorbonne-Paris, Francuska*), Marija Benić Penava (*Dubrovnik*), Slaven Bertoša (*Pula*), Zrinka Blažević (*Zagreb*), Tatjana Buklijaš (*Auckland, New Zealand*), Ljiljana Dobrovšak (*Zagreb*), Goran Đurđević (*Požega*), Josip Faričić (*Zadar*), Borna Fürst Bjeliš (*Zagreb*), Boris Golec (*Ljubljana, Slovenija*), Hrvoje Gračanin (*Zagreb*), Paul Hirt (*Tempe, SAD*), Andrej Hozjan (*Maribor, Slovenija*), Egidio Ivetic (*Padova, Italija*), Silvije Jerčinović (*Križevci*), Karl Kaser (*Graz, Austrija*), Isao Koshimura (*Tokio, Japan*), Marino Manin (*Zagreb*), Christof Mauch (*München, Njemačka*), Kristina Milković (*Zagreb*), Ivan Mirnik (*Zagreb*), Mirjana Morosini Dominick (*Washington D.C., SAD*), Géza Pálffy (*Budimpešta, Mađarska*), Daniel Patafta (*Zagreb*), Hrvoje Petrić (*Zagreb*), Lajos Rácz (*Szeged, Mađarska*), Gordana Ravančić (*Zagreb*), Marko Šarić (*Zagreb*), Mladen Tomorad (*Zagreb*), Jaroslav Vencalek (*Ostrava, Češka*), Milan Vrbanus (*Slavonski Brod, Zagreb*), Frank Zelko (*Honolulu, SAD*), Zlata Živaković Kerže (*Osijek*), Matija Zorn (*Ljubljana*), Ivana Žebec Šilj (*Zagreb*)

UDK oznake članaka / Article's UDC markups:

Ivica Zvonar

Prijelom / Layout:

Saša Bogadi

Za nakladnike / Journal directors:

Petra Somek, Hrvoje Petrić, Domagoj Tončinić

ISSN 1849-0190 (Online)

ISSN 1845-5867 (Tisak)

Tisak / Print by:

Bogadigrafika, Koprivnica 2021.

Adresa uredništva / Mailing addresses:

Hrvoje Petrić (editor/urednik)
Odsjek za povijest, Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
e-mail: hrvoje.petric@ffzg.hr
ili Vinka Vošickog 5, HR-48000 Koprivnica

Tiskano uz potporu Ministarstva znanosti i obrazovanja RH

Print supported by Ministry of science and education of Republic of Croatia

Na naslovnici / Cover:

Poplavljeni Vukovar 1965. godine

Ekonomsku i ekohistoriju referiraju:

CAB Abstracts

HISTORICAL ABSTRACTS, ABC CLIO Library, Santa Barbara, California, USA

AMERICA: HISTORY AND LIFE, Washington, USA

JOURNAL OF ECONOMIC LITERATURE (JEL), Pittsburgh, USA

CENTRAL AND EASTERN ONLINE LIBRARY, Frankfurt am Main, Deutschland

ECONLIT – AMERICAN ECONOMIC ASSOCIATION, Nashville, USA

Društvo za hrvatsku
ekonomsku povijest
i ekohistoriju

Meridijani
IZDAVAČKA KUĆA

Tiskano u Hrvatskoj – prosinac, 2021.